

Edito

Tussen pragmatisme en radicaliteit

Jef Peeters

Vandaag de dag is er in onze samenleving een duidelijke aversie merkbaar voor elke visie, groep of beweging die zich 'radicaal' noemt. Het woord roept onbehagen op, en de associatie met 'wereldverbeteraars' wiens pogingen tot maatschappijhervorming erger zijn dan de kwaal die zij willen bestrijden wordt daarbij al snel gemaakt. Ik vraag mij echter af of dergelijke reacties niet eerder een manier zijn om de confrontatie met de ernst van onze maatschappelijke problemen te ontwijken. De ecologische problemen stellen onze levenswijze immers fundamenteel in vraag, zoals ik in vorig Oikosnummer nog heb betoogd. En dan gaat het inderdaad toch om 'radicale' vragen, vragen naar de grondslagen van onze levensopvattingen en samenlevingsverhoudingen. Wie echt wil nadenken daarover kan niet anders dan 'radicale' vragen stellen, en zal er soms niet buiten kunnen om heersende vanzelfsprekendheden fundamenteel in vraag te stellen. Als voorbeeld wil ik hier verwijzen naar de actiegroep *Wildgroei*, die in de rubriek *Bewegers* aan het woord komt. Het fenomeen van de mobiliteit zelf met zijn steeds groeiende verkeersstroom van mensen en goederen, en bijhorende infrastructuurwerken wordt in vraag gesteld. Wildgroei vindt het belangrijk dat ook de milieubeweging radicaler gaat denken. Zij zou moeten afgeholpen worden van haar "aversie inzake ideologie en langetermijnpolitiek denkwerk".

Een radicale benadering van de grondslagen en de doelstellingen van onze samenleving, zegt echter nog niets over de manier waarop we die doelstellingen willen realiseren, over de manier waarop aan politiek gedaan kan worden. Radicaal denken en pragmatisch handelen is mijns inziens een goede combinatie om zowel doelen na te streven en tegelijk onbedoelde gevolgen te vermijden. Maar zonder grondige discussie over de inzet van het politiek handelen leidt pragmatisme al snel tot het bestendigen van de maatschappelijke status-quo, of zelfs tot een feitelijk laissez-faire. Deze overwegingen kunnen een invalshoek zijn om de verschillende bijdragen in dit Oikosnummer te lezen. Worden pragmatische hervormingsvoorstellen geformuleerd tegen de achtergrond van fundamentele vraagstellingen, of worden ingeslagen paden als vanzelfsprekend voorgesteld? En hoe zit het met de relatie tussen politiek en maatschappelijke actie?

Zoals aangekondigd in het vorige nummer wordt de discussie over de actieve welvaartsstaat nog wat verder gezet. Philippe Van Parijs en co. onderzoeken twee concrete financieringsmechanismen om aan die actieve welvaartsstaat gestalte te geven. Welke verschillende vormen van participatie zullen als sociaal nuttige activiteiten erkend worden, zonder dat daarvoor al te veel sociale controle nodig is? Dergelijke vragen zijn bepalend voor een te maken keuze. En zulke keuzen kunnen volgens de auteurs maar gemaakt worden vanuit een brede visie op wat een rechtvaardige samenleving is.

Fundamentele overwegingen over rechtvaardigheidsopvattingen door Amartya Sen, Nobelprijswinnaar economie 1998, vinden we o.a. gepresenteerd in het artikel van Toon Vandeveld. Naar de realisering daarvan wordt het belang benadrukt van de democratie en een vrije pers. Voor een groen gedachtegoed is het daarbij interessant dat Sen tegen het liberale idee van een neutrale overheid pleit. Het is een taak van de politiek om te argumenteren over opvattingen van goed leven, en zo bij te dragen aan de vorming van de voorkeuren van de individuen.

Met Sen komen we ook op het terrein van de relatie tussen derdewereldproblematiek en vrije markt. En vanuit de invalshoek van het streven naar Duurzame Ontwikkeling is dat tot nu toe één van de stokpaardjes van Oikos geweest. De evoluties rond het MAI en de WTO kregen onze voortdurende aandacht. Daarom nodigde Oikos Bert De Wel en Jan Luyckx, beiden aanwezig op de interministeriële conferentie van de WTO in Seattle einde vorig jaar, uit voor een gesprek over de huidige gang van zaken in de WTO.

Naast onze literaire rubriek, ditmaal van de hand van Jeroen Olieslagers (juiste schrijfwijze?), is er natuurlijk ook nog een rist boekbesprekingen. Misschien vind je er wel iets tussen voor uw vakantielectuur. En die vakantie wensen we je natuurlijk toe met voldoende zon, maar dan zonder ozonpieken, kwestie van

vrij te kunnen blijven ademen.